

Na jugu je obnovljivo

S OPTIMIZMOM U BUDUĆNOST

Napredak
u primjeni
obnovljivih
izvora energije
u Bosni i
Hercegovini
je spor,

ali je tu. Uostalom, kada je riječ o udjelu obnovljivih izvora u energetske miks, BiH ne stoji loše, a već 2 GW iz sunčanih elektrana i vjetroelektrana omogućit će potpunu dekarbonizaciju energetske sustava. U svakom slučaju, BiH je na dobrom putu energetske tranzicije, što pokazuje i podatak o tome da se instalirana snaga sunčanih elektrana u samo godinu dana udvostručila. Najveću ulogu u svemu tome ima Hercegovina, najjužniji dio zemlje pa ne čudi što konferencija na kojoj se raspravlja o problematici obnovljivih izvora i njihovoj budućnosti nosi naziv Renewable South.

▼ Sudionici okruglog stola

Odluka o održavanju stručnog skupa posvećenog obnovljivim izvorima i energetske tranziciji u Bosni i Hercegovini za tvrtku ENERGETIKA MARKETING kao organizatora pokazala se kao pun pogodak. To potvrđuju izjave i pohvale brojnih sudionika konferencije Renewable South 2024. koja je 15. i 16. svibnja održana u Ljubuškom. To je ujedno bilo uspješno povezivanje predstavnika državnih tijela i ustanova, lokalnih vlasti, znanstvene zajednice i gospodarstva s ciljem raspravljanja o problemima i prilikama u području energetike koje, zahvaljujući i nedavnom otvaranju pregovora s Europskom unijom, čekaju susjednu zemlju.

SNAGE, SLABOSTI, PRILIKE I PRIJETNJE OBNOVLJIVIM IZVORIMA

Kada se radi o primjeni obnovljivih izvora u BiH-u, napredak je primjetan, iako ima još mnogo toga za napraviti. No, kako je to na okruglom stolu koji je bio središnji dio Konferencije napomenula dr. sc. Maria Đogić, rukovoditeljica za ekonomske poslove u Uredu generalnog direktora Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosne, *„mnogo problema u kratkom roku ne može se riješiti.“* Istodobno, lokalne bi zajednice trebale imati više koristi od bilo kakvih energetskih projekata.

Ono što je svakako dobro u bosanskohercegovačkoj energetici je činjenica da udio

obnovljivih izvora u energetske miks nije zanemariv. *„S 2 GW iz sunčanih elektrana i vjetroelektrana, zemlja bi mogla biti potpuno dekarbonizirana,“* istaknuo je Almir Imamović, rukovoditelj Sektora za tarife i tržišta Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK). To znači i da bi se u proizvodnji električne energije mogao napustiti ugljen, što je trenutačni europski trend. Zato treba biti optimističan, a dobar pokazatelj je to što se snaga sunčanih elektrana u godinu dana gotovo udvostručila i do kraja ove godine dosegnut će najmanje 400 MW.

Velik iskorak koji značajno olakšava priključivanje sunčanih elektrana na elektroenergetsku mrežu je uvođenje certificiranih instalatera koji sada mogu ugrađivati i brojila (takve mogućnosti u Hrvatskoj još nema, zašto se na priključak čeka i dulje vrijeme). Ujedno se radi o zanimanju za koje se već polako uvodi mogućnost prekvalifikacije iz rudarskih zanimanja, kako bi šok nakon očekivanog zatvaranja rudnika ugljena i termoenergetskih postrojenja na ugljen bio što manji. Istodobno, unatoč golemoj potkapacitiranosti svih tijela koje se bave energetikom na bilo kojoj razini, donošenje zakona i podzakonskih propisa u uzlaznoj je putanji. Tako smatra Halko Balavac, pomoćnik ministra u Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije koji je najavio zna-

▼ Druženje i ugodni razgovori ono su što je na stručnim skupovima najzanimljivije

čajno skraćivanje administrativnih postupaka za priključivanje sunčanih elektrana na mrežu, olakšano osnivanje zajednica građanske energije, zajednica obnovljive energije i 'prosumera'. No, ipak zapije s osnivanjem burze električne energije i s razdvajanjem djelatnosti elektroenergetskih tvrtki. Bez obzira na to, njegovo je mišljenje kako će BiH "...u Europu stići, pa makar u predzadnjem vagonu i na predzadnjim vratima."

Problema napuštanja ugljena u elektroenergetici dotaknula se i Sanela Pokrajčić, dipl. inž. el., v.d. članice Regulatorne komisije za energiju u Federaciji BiH-a (FERK). "Radna mjesta u rudnicima ne smiju ostati zatvorena, već moraju naći svoje mjesto pod Suncem," napomenula je istaknuvši važnost energetske tranzicije. Pri tome je naglasila kako je najveće zanimanje za gradnju sunčanih elektrana u dvije najjužnije bosanskohercegovačke županije: Zapadnohercegovačkoj i Hercegbosanskoj. No, iako je zanimanje ulagača u takve projekte veliko, najveći izazovi su administrativni postupci koji se razlikuju od županije do županije i elektroenergetska mreža koja je nerazvijena baš u onim područjima koja su najpogodnija za gradnju postrojenja.

U svakom slučaju, okrugli stol pod nazivom 'Snage, slabosti, prilike i prijetnje primjene obnovljivih izvora' donio je sjajnu raspravu, s više odgovora nego (otvorenih) pitanja. Uz to, prije rasprave ukratko su prikazana dva zanimljiva projekta koje ostvaruje EPHZHB: VE Poglečani kod Posušja, snage 132 MW i SE EPHZHB 1 kod Stoca, snage 150 MW, a bilo je riječi i o mogućnostima primjene Sunčeve u dobivanju električne, toplinske i rashladne energije.

USUSRET OBNOVLJIVOM JUGU

Da odabir Ljubuškoga kao mjesta održavanja konferencije posvećene obnovljivim izvorima nije bio slučajan, u sklopu pozdravnih govora potvrdio je Tihomir Kvesić, predsjednik Gradskog vijeća. Naime, radi se o najosunčanijem gradu u BiH-u, s 2660 sunčanih sati godišnje.

U prvoj tematskoj cjelini skupa bilo je riječi o sadašnjem stanju i okruženju primjene obnovljivih izvora u BiH-u. Tako je napomenuto da se iz njih proizvodi 57% električne energije (ipak, ostatak potječe iz termoelektrana na ugljen!) i da je BiH prvi neto izvoznik električne energije među 12 zemalja Jugoistočne Europe. S druge strane, Nacionalni

Veliko zanimanje pokazano je i za izložbeni prostor FEAL-a

energetski i klimatski plan do 2030. predviđa udio obnovljivih izvora u konačnoj potrošnji (znači, i u grijanju zgrada i u prometu) od 43,6%, što će biti izazovno ostvariti, baš kao i ugljičnu neutralnost do 2050. godine.

"Obnovljivi izvori su u današnjoj energetici, gospodarstvu i društvu i trend i izazov," napomenula je Lejla Sadiković, dipl. inž. maš. iz Udruženja za obnovljive izvore energije Privredne/Gospodarske komore FBiH. Da je 'pozitivni mobing' potencijalnih ulagača bitan kada se radi o gradnji sunčanih elektrana, dobro pokazuje primjer Stoca, na čijem je području do sada izgrađeno već 89 takvih postrojenja, u rasponu snage 150 kW - 1 MW. Vezano uz povećanje primjene obnovljivih izvora, već sada treba koristiti suvremena rješenja i alate za upravljanje tržištem i elektroenergetskim sustavom kao što su ugovori

▼ Neki od predavača

o otkupu energije (PPA i VPPA) i sustave za pohranu energije.

DOBRA OBNOVLJIVA PRAKSA I ODRŽIVA DOSTIGNUĆA

Konferencija je ujedno bila i prigoda za pokazati neka dobra, ali i loša iskustva iz Hrvatske koja će BiH-u svakako pomoći na putu prema obnovljivoj budućnosti. Također su prikazana i dva primjera dobre prakse u općinama na obnovljivom jugu. To su Posušje, gdje se projekti sunčanih elektrana i malih hidroelektrana ostvaruju u suradnji s lokalnom vodoopskrbnom tvrtkom i Tomislavgrad, gdje su već u pogonu dvije vjetroelektrane, a još tri se grade, no tu je i nekoliko sunčanih elektrana ukupne snage 2,167 MW i biopliniska elektrana snage 1 MW koja se upravo gradi.

Bilo je riječi i o crnogorskim iskustvima s primjenom obnovljivih izvora, o čemu je govorio prof. dr. Martin Čalasan s Elektroenergetskog fakulteta Sveučilišta Crne Gore. Pri tome je naglasio da se elektrane "moraju

graditi stručno, a ne gdje tko hoće, kada netko hoće i kako tko hoće."

Središnji dio treće tematske cjeline bio je posvećen dizalicama topline, rješenju za osiguravanje toplinske i rashladne energije u zgradama. Pri tome su, između ostalog, prikazane prednosti takvih rješenja koje nudi Weishaupt i nekoliko primjera dobre prakse primjene dizalica topline voda - voda iz Hrvatske i BiH-a. Bilo je riječi i o propanu kao radnoj tvari za dizalice topline, a napomenuto je i kako je prošle godine u Europi prvi put na tržištu isporučeno više od 3 milijuna takvih uređaja.

Konačno, prikazano je i kako je u Hrvatskoj uređen sustav obrazovanja za energetska zanimanja, a za kraj i zanimljiv projekt agrosunčane elektrane na otoku Braču, što je rješenje koje bi bilo odlično za primjenu u poljoprivrednom kraju, kakav je upravo kraj oko Ljubuškoga i cijela dolina rijeke Trebižat.

U svakom slučaju, već se sada može najaviti novo druženje na obnovljivom jugu sljedeće godine. ■

▲ Lijepa priroda i obilje Sunca bili su, između ostalog, razlog za odabir Ljubuškoga za mjesto održavanja skupa

Pokrovitelji i suorganizatori konferencije Renewable South 2024. bili su sljedeći.

Pokrovitelji:

Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, Mostar, BiH

Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine, Mostar, BiH

PRIVREDNA/GOSPODARSKA KOMORA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo, BiH

Znanstveno-stručni pokrovitelji:

Sveučilište u Mostaru, Fakultet strojarstva, računarstva i elektrotehnike, Mostar, BiH

Hrvatska stručna udruga za Sunčevu energiju, Zagreb

Hrvatsko udruženje za dizalice topline, Zagreb

Suorganizatori:

Alfa Therm, Mostar, BiH

Crossvolt, Zagreb

FEAL, Široki Brijeg, BiH

Geoistraživanje, Zagreb

Mobis Electronic, Zagreb

Siemens Energy, Zagreb

Weishaupt, Sarajevo, BiH

Winter Wind, Tomislavgrad, BiH

Hvala!